

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ДЛАН, ЧАША, РАКОВИНА

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

Последната къща на Крайморски път беше сред полето, зад дюните. Прозорците ѝ гледаха на север към Бретън Хед, на юг към Корабокрушенската скала, на изток към блатата, а от втория етаж, над дюните и вълните, на запад към Китай. Къщата беше повече празна, отколкото пълна, но никога не беше тиха.

Семейството пристигна и се пръсна. След като идваха заедно за почивните дни, разбягваха се един от друг без колебание: един в градината, друг в кухнята, трети при етажерката с книгите, двама на север, по брега, един на юг, към скалите.

Избуяли от сол, пясък и бури, розовите храсти зад къщата се бяха покатерили по избелялата ограда и бяха пуснали дълги есенни филизи, хаотични и великолепни. Розите може би се чувстват най-добре, ако не правиш нищо за тях, освен да ги пазиш от папратта и бръшляна, за да не ги задушат. „Мадам Мейланд“ расте в диво състояние не по-зле от всяка дива роза. Докато бръшлянът... Противно нещо. Отровни плодове. Изпълзва от всевъзможни скрити места, изпълнен с ужаси — паяци, стоножки, хилядоножки, милиононожки, змии, плъхове, счупени стъкла, ръждиви ножове, кучешки испражнения, очи на кукли. „Трябва да окастрия бръшляна до самата ограда — помисли си Рита, когато издърпа дълго стебло, което я отведе до листната маса на главната лиана, дебела колкото градински маркуч. — Трябва да идвам тук по-често и да държа бръшляна настрана от смърчовите. Виж това, тези дървета може да са мъртви след още една година.“ Дръпна. Стъблото на бръшляна помръдна колкото би помръднало стоманено въже с котва в края. Рита се върна на верандата и извика:

— Има ли тук градинарски ножици, как мислиш?

— Би трябвало да висят на стената, няма ли ги? — извика Мег от кухнята. — Трябва да са там.

Трябваше да има и брашно в кутията, но беше празна. Или го беше използвала всичкото през август и беше забравила, или Фил и момчетата си бяха правили палачинки при последното им идване миналия месец. Къде тогава е бележникът за покупки, за да запише в него „брашно“? За да купи по-късно, когато отиде до Хамбълдън? Нямаше го никъде. Трябваше да купи малък бележник, в който да запише „бележник“. Намери химикалка в чекмеджето за разни неща. Беше зелена и прозрачна, на нея пишеше **КРАЙБРЕЖЕН МАГАЗИН ЗА ЖЕЛЕЗАРСКИ И АВТОСТОКИ НА ХАНК**. Написа „брашно,

банани, портокалов сок, овесени ядки, кисело мляко, бележник“ върху книжна салфетка, като избърса капката изтекло зелено мастило от върха на химикалката с ъгълчето на салфетката. Всичко е овално или най-малкото спирално. Не беше минало никакво време, в никакъв случай не и дванайсет месеца от последния октомври в тази кухня и тя абсолютно стоеше в стъпките си. Не беше *déjà vu*, а *déjà véci*, както и всеки октомври преди това всичко сега беше съвсем същото, поради което различни крака стъпваха в нейните стъпки. Половин номер по-големи от миналата година, най-напред. Щяха ли да се раздуват и разширяват вечно, докато накрая не обуе мъжки гумени ботуши номер 46? Краката на майка ѝ не бяха такива. Тя носеше номер 37, още носеше номер 37 и винаги щеше да носи номер 37, но пък тя винаги носеше един и същи вид обувки, спретнати, ниски, с ток два сантиметра или мокасини, никога не експериментираше с германски танкове, японски спортни или последната ликвидираща палеца мода. Причината беше необходимостта да се облича по определен начин, разбира се, като съпруга на декана, но също и като момичето на татко, принцесата от малкия град, без експерименти, само познаване.

— Отивам до Хамбълдън, искаш ли нещо? — извика Мег от вратата на кухнята през мрежата за насекоми към задната веранда на майка си, която се бореше с бръшляна в градината.

— Не, няма какво. Пеша ли отиваш?

— Да.

Прави бяха — изискваше се известно усилие да кажеш просто „да“, да се въздържиш от квалификации, да не го омекотяваш: „Да, така мисля“, или „Да, предполагам“, или „Да, мисля, че бих“... Неквалифицираното „да“ звучи рязко, пълно с тестостерон. Ако Рита беше казала само „не“, вместо „Не, няма какво“, щеше да прозвучи грубо или отчаяно и Мег вероятно щеше да опита по някакъв начин да разбере какво не е наред, защо майка ѝ не говори майчин език.

— Отивам до Хамбълдън — каза и на Фил, който беше коленичил пред лавиците с книги в тесния коридор, и излезе. Слезе по четирите дървени стъпала от предната веранда и излезе през портата, пусна резето след себе си и тръгна надясно по Крайморски път към града. Познатите движения ѝ доставяха голямо удоволствие. Крчеше по пътя от страната на дюните, между тях виждаше океана, огромните

вълни, от които секваше дъхът. Вървеше в тишина. Между тревите по дюните виждаше късчета от плажа, където бяха отишли децата.

Стигна до края на плажа. Свършваше пред стена от ръждивокафяв базалт, под Корабокрушенската скала, но тя знаеше пътищата нагоре през камъните към склоновете и терасите на стената, места, на които никой не ходеше. Ако седнеш там, на брулената от вятъра трева, и се загледаш над вълните, които се разбиват в подножието и над рифа, който татко наричаше дантелата, и по-нататък, към хоризонта, можеш да продължиш и още по-далеч. Поне би трябвало, но вече нямаше начин да си сам. В тревата се търкаляше кутия от бира, оранжева найлонова лента беше завързана за колче, забито близо до върха, хеликоптер на бреговата охрана бръмчеше и надничаше над морето до Бретън Хед и обратно на юг. Вече никой не искаше никой друг да остава сам, никога. Трябваше да се сложи край на това, да се махне от всички боклуци, глупости, дреболии, лайна, тривиалности, Дейвид, междинните изпити, баба, какво мислят хората, другите хора. Трябва да си отидеш от тях. Напълно да си отидеш. Преди беше лесно да го направиш, лесно да тръгнеш и трудно да се върнеш, но сега ставаше все по-трудно да тръгнеш — и тя никога не можеше да си отиде напълно. Да седи там и да мисли за глупавия Дейвид, за какво е това колче и защо Баб изглежда ноктите ми така, какво не ми е наред? Така ли ще е до края на живота ми? Без дори да виждам океана? Ще виждам глупави кутии от бира? Изправи се, бясна, отстъпи, прицели се и изрита бирената кутия в ниска, бърза траектория към морето, невидимо някъде долу. Обърна се и пропълзя към върха, заби колене във влажната папрат и изтръгна колчето с оранжевата панделка от земята. Захвърли го на юг, видя как пада в папрати и шубраци и бива погълнато. Стана и разтри длани, за да махне драскането от голото дърво. Усещаше вятъра студен на зъбите си. Беше ги оголила — ядосана маймуна. Морето се простираше сиво на височината на очите ѝ и сега моментално я пое в хоризонталността си. Никакви струпвания. Докато смучеше палеца си и топлеше зъбите си, мислеше: „Душата ми е десет хиляди километра широка и безкрайно невидимо дълбока. Тя е колкото морето, по-голяма е от морето, тя съдържа морето, и не можеш, не можеш да я натъпчеш в бирени кутии и нокти, да я разделиш на парцели и да я притежаваш. Ще удави всички ви и дори няма да забележи“.

„Но колко стара съм аз, мислеше бабата, че да идвам на брега и да не поглеждам морето! Какъв ужас! Право в задния двор, сякаш единственото, което има значение, е скубането на бръшлян. Сякаш морето е само за децата“. За да потвърди правото си над океана, занесе наръч изрезки от бръшляна до кофата за боклук до къщата и след като го натъпка вътре, се изправи и погледна към дюните, зад които беше той. Няма да си отиде, както би казал Еймъри. Тя обаче излезе през портата на двора, прекоси набраздения с пясъчни коловози Крайморски път и след още десет крачки видя Тихия океан между короните от трева на дюните. „Ето те и теб, старо, сиво чудовище! Ти няма да си отидеш, аз обаче ще си отида.“ Кафявите ѝ чехли, малко хлабави на кокалестите стъпала, вече бяха пълни с пясък. Искаше ли да слезе долу, на брега? Там винаги духаше такъв вятър. Докато се колебаеше и се озърташе наоколо, между гребените от трева по дюните видя да се поклаща глава. Мег се връщаше с покупките. Черна, поклащаща се бавно глава, като на стария кон, когато се изкачваше по възвишението към ранчото сред пелина, кога беше... Бил, старата кранта — Мег, кобилата, която влачи теглото си упорито, безропотно. Слезе долу, до пътя, и вдигна единия си крак, после другия, за да изпразни чехлите си от пясъка, сетне тръгна да пресрещне дъщеря си.

— Какво е положението в Хамбълдън?

— Оживено — отговори Мег. — Абсолютно оживено. Кога идва... как ѝ беше името?

— Към обяд, май така каза. — Рита въздъхна. — Станах в пет. Мисля да отида да полегна, преди да дойде. Надявам се да не остане с часове.

— Коя е тя, все пак?

— О... по дяволите...

— Искам да кажа, с какво се занимава?

Рита се отказа от безплодните опити да открие забравеното име.

— Тя е нещо като асистент, научен асистент на... как се казваше... от университета, знаеш, работи по книгата за Еймъри. Предполагам, някой му е подхвърлил, че ще изглежда странно, ако напише цялата биография, без да разговаря с вдовицата, макар че, разбира се, за него са интересни само идеите на Еймъри. Мисля, че е теоретик, каквито са повечето сега. Вероятно е отегчен до смърт от мисълта за реални хора. И изпраща младата дама при кокошките.

— Така че да не го съдиш.

— Наистина ли мислиш така?

— Разбира се. Сътрудничество. И ще получиш благодарности за неоценимата си помощ в благодарностите, малко преди да благодари на жена си и на машинописката.

— Каква беше онази ужасна история, която ми разказа за госпожа Толстая?

— Преписала е „Война и мир“ вместо него на ръка шест пъти. Обаче, нали, това е доста по-сериозно от преписването на повечето книги шест пъти на ръка?

— Шепард.

— Какво?

— Тя. Момичето. Нещо си Шепард.

— Чиято неоценима помощ професор Кой-беше с благодарност... не, тя е само аспирантка, нали? Ще има късмет, ако изобщо я споменат. Каква спасителна мрежа имат, нали? И жените са възлите на тази мрежа.

Това обаче достигна твърде близо до костите на Еймъри Инман и вдовицата му не отговори на дъщеря му, докато ѝ помагаше да прибере брашното, овесените ядки, киселото мляко, сладките, бананите, гроздето, марулите, авокадото, доматиите и оцета, които беше купила Мег (беше забравила да купи бележник).

— Е, аз ще тръгвам. Викни ме, когато тя дойде — каза Рита и мина покрай зет си, който седеше в коридора край лавиците с книги, и се изкачи по стълбата.

Горният етаж на къщата беше прост, рационален и бял — площадката на стълбите и банята бяха в средата, във всеки ъгъл имаше спалня. Мег и Фил — ЮЗ, Баб — СЗ, Грет — СИ, момчетата — ЮИ. Старците получаваха залеза, хлапетата — зората. Рита първа се заслуша и чу морето в къщата. Погледна вън, към дюните и видя прилива да се надига и вятъра да реше гривите на белите коне. Излегна се и погледна с удоволствие тесните, боядисани в бяло дъски на тавана на морската светлина, която не прилича на никоя друга светлина. Не искаше да ляга да спи, но очите ѝ бяха уморени и не беше занесла горе книга. Чу гласа на момичето долу, гласовете на момчетата, пронизващо меки, звука на морето.

— Къде е Баб?

— Горе.

— Онази жена дойде.

Мег донесе кърпата за чинии, с която подсушаваше ръцете си, в предната стая, сигнален флаг — аз работя в кухнята и нямам нищо общо с никакви интервюта. Грет беше оставила момичето да чака на предната веранда.

— Няма ли да влезеш?

— Сюзън Шепард.

— Мег Райлоу. Това е Грета. Грет, качи се горе и кажи на Баб, ако обичаш.

— Колко хубаво е тук! Красиво място!

— Може би ще предпочетете да седнете на верандата, за да говорите? Времето е приятно. Искате ли кафе? Бира, нещо друго?

— О, да... кафе...

— Чай?

— Би било чудесно.

— Билков? — Всички от университета в извивката на времето Клават пиеха билков чай. Несъмнено лайка и мента би било чудесно. Мег я настани в плетен стол на верандата и влезе вътре, мина покрай Фил, който продължаваше да чете на пода в коридора край библиотеката.

— Излез на *светлина* — каза му тя, а той отговори:

— Да, добре — усмихна се и обърна нова страница. Грет слезе по стълбите и съобщи:

— Идва след минута.

— Иди да си говориш с момичето. То е от У.

— Каква специалност?

— Не знам. Разбери.

Грет се озъби и се обърна. Промуши се покрай баща си в тесния коридор и попита:

— Защо не вземеш малко *светлина*?

Той се усмихна, обърна страница и промърмори:

— Да, добре.

Тя излезе на верандата и каза:

— Майка ми спомена, че си от У — в момента, в който посетителката попита:

— Ти си в У, нали?

Грет кимна.

— Аз съм в Об. Асистент съм на професор Нейб, помагам му в проучванията за книгата му. Вълнуващо е да интервюирам баба ти.

— Струва ми се доста странно — отбеляза Грет.

— Университетът ли?

— Не.

Последва кратка пауза, запълнена от звуците на морето.

— Ти първокурсник ли си?

— Първокурсничка. — Започна да отстъпва към стъпалата.

— Педагогика ли ще е първата ти специалност, как мислиш?

— О, не, за бога.

— Хората очакват нещо такова, ако дядо ти е толкова изтъкнат. Майка ти също е педагог, нали?

— Тя преподава — отвърна Грет. Беше стигнала до стъпалата и сега слезе по тях, защото бяха най-краткият път към измъкването — нищо, че когато Сю Шепард спря колата си отпред и я хвана в крачка, беше тръгнала към стаята си.

Баб се появи на прага с доста завеян и боязлив вид, но използва политически коректната си усмивка и глас:

— Здравейте! Аз съм Рита Инман.

Докато Сю Шепард скочи на крака и се развълнува искрено, Грет се изкачи обратно по стъпалата, мина покрай Баб и влезе в къщата.

Татко още седеше на пода в тъмния коридор край библиотеката и четеше. Тя взе лампата с гъвкава шия от масичката до канапето в дневната, сложи я на библиотеката в коридора и откри, че контактът е твърде далече и кабелът не стига дотам. Приблужи лампата до баща си, сложи я на пода, на около метър от него, и я включи. Светлината обля страниците на книгата.

— О, да, чудесно — усмихна се той и прелисти страницата. Грета се качи горе, в стаята си. Стените и таванът бяха бели, завивките и двете тесни легла бяха сини. Сините планини, които беше нарисувала в час по рисуване в девети клас, бяха забодени за вратата на шкафа, и след продължително вглеждане се убеди още веднъж, че картината е красива. Това беше единствената хубава картина, която някога бе рисувала, и сега ѝ се удивляваше — дар, който сам бе дошъл при нея, незаслужено, без никакво обвързване. Отвори раницата, която беше оставила на леглото, извади отвътре учебник по геология и

маркер, легна на другото легло и започна да преговаря за междинния изпит. Когато стигна края на главата за субдукцията, отново вдигна глава, погледна сините планини и се зачуди: какво ли ще бъде? Това бяха думи, които би използвала, за да изрази усещането за любопитство, удоволствие и страхопочитание, което придружаваше представите в главата ѝ за малките фигурки, разпръснати из огромните скални образувания от лава при посещението им на терен през септември, за пътуванията, за равнините, стигащи до хоризонта, високите пустини, под които се криеха вкаменелости, нагънати като салфетка. За морените. За дългите жили руда и кристали в тъмнината под земята. Съсредоточена и внимателна, тя обърна страницата и започна следващата глава.

Сю Шепард се суетеше с малкия си компютър. Лицето ѝ беше пълно, розово, с кръгли очи и Рита трябваше да постави етикета „интелектуалка“ съзнателно. Представата не изникваше автоматично от розовото лице, високия глас, момичешкото поведение, както би възникнала от розовото лице, високия глас и момчешкото поведение на някой мъж. Знаеше, че все още разпознава ум и мъжественост, така че приемаше като интелектуалки само жените, които имитират мъжете, дори след всичките тези години, дори и след Мег. Освен това Сю може би прикриваше интелекта си, за разлика от Мег. И жаргонът на факултета по педагогика беше достатъчно добро прикритие сам по себе си. Беше проникателна обаче, имаше остър ум и може би професор Как-му-беше-името не обичаше да му се напомня за това — толкова млада, толкова умна, толкова близо по петите му. Може би предпочиташе аспирантките му да са с мигли пеперудки и кротки очи, както се изразяваше Еймъри. Ала малката Сю с трепкащите мигли вече беше махнала един куп от въпросите на професора като загуба на време и вече разпитваше съсредоточено, явно по свои записки, за детството на Рита.

— Родила съм се в ранчо край Прайнвил, във високите плата. Където има пелин, знаеш. Не помня обаче много неща, от които да има полза. Мисля, че татко водеше сметките на ранчото. Беше голямо — огромно — чак до река Джон Дей, струва ми се. Когато бях на девет, той пое управлението на една фабрика в Ултимат, в Крайбрежните планини. Дъскорезница. Нищо не е останало от нея сега. До Ултимат вече няма и черен път. Половината щат е в това състояние. Много

странно е. Хората от Изтока идват и си мислят, че там е недокосната пустош, а всъщност отдолу има индиански гробища и стари ферми, обрасли в шубраци, и градове, които никой не помни, че са били там. Просто дърветата и храстите растат много бързо. Като бръшлян. Ти откъде си?

— Сиатъл — отговори Сю Шепард приятелски, но без да допуска да се забрави кой задава въпросите.

— Е, радвам се. Като че ли ми става все по-трудно да говоря с хора от Изтока.

Сю Шепард се засмя, вероятно без да разбира, и продължи:

— Значи си ходила на училище в Ултимат?

— Да, до гимназията. Тогава отидох да живея при леля Джоузи в Портланд и учих в гимназия „Линкълн“. Най-близкото средно училище до Ултимат беше на петдесет километра коларски пътища, но и бездруго то не беше достатъчно добро според татко. Опасяваше се, че мога да стана простачка или да се омъжа за простак...

Сю Шепард потракваше на малката си машина, а Рита се замисли: „А какво си мислеше майка ми? Искаше ли да ме изпрати в града, при етърва си, само на тринайсет?“ Въпросът отвори пуста област, в която тя се вторачи изненадано. „Знам какво искаше татко, но защо не знам какво е искала тя? Плакала ли е? Не, разбира се, че не. Ами аз? Не мисля. Дори не помня да съм разговаряла за това с мама. Онова лято шихме дрехи за мен. Тогава тя ми показва как да изрежа кройка. После отидохме в Портланд за първи път и отседнахме в хотел «Мултнома» и купихме обувки за мен, за училище — и едни официални, от миденосиня коприна, с малко токче и една каишка. Ще ми се още да ги правеха. Вече носех номера на майка. Двете обядвахме в онзи ресторант с чаши от грапаво стъкло. Къде е бил татко? Никога обаче не съм се питала какво мисли тя, така и не научих. Никога не научавам и какво мисли Мег. Не казват. Като скали са. Погледни устните на Мег, като на майка ми са — цепка в скалата. Защо Мег се зае с преподаване, дъра-бъра, дъра-бъра, дъра-бъра по цял ден, след като всъщност не обича да говори? Макар че никога не е била тросната като Грет, но това е, защото Еймъри не би го изтърпял. Защо обаче с майка ми не сме си казали нищо? Тя беше такъв стоик. Скала. И аз се чувствах щастлива в Портланд, а тя остана в Ултимат...”

— О, да, харесваше ми — отговори на Сю Шепард. — През двайсетте беше чудесно да си тийнейджър, дори бяхме разглежени, не като сега, горките деца. Днес е ужасно трудно да си на тринайсет или четиринайсет, нали? Ние ходехме на уроци по танци, а те имат СПИН и атомни бомби. Внучката ми е два пъти по-възрастна, отколкото бях аз на осемнайсет. В някои отношения, разбира се. И е удивително незряла в други. Толкова е сложно. В края на краищата спомни си Жулиета. Нещата никога не са *наистина* прости. Мисля обаче, че прекарах чудесни, невинни времена в средното училище, чак до колежа. До кризата. Дъскорезницата беше затворена през 32-ра, втората ми година. Ние обаче продължихме да се забавляваме. Ала за родителите и братята ми времето беше ужасно потискащо. Дъскорезницата затвори веднага и те дойдоха в Портланд да си търсят работа, както постъпваха всички. Тогава напуснах училище след първата година, защото си намерих работа за през лятото, в счетоводството на университета. Искаха да остана, както и направих, защото никой в семейството ни нямаше работа, освен мама, която най-накрая си намери в една пекарна на нощни смени. За мъжете беше ужасно през Депресията. Това уби баща ми. Търсеше и търсеше работа, но нямаше нищо, а аз правех това, което той имаше квалификацията да прави, само че на много ниско ниво и срещу ужасно заплащане — шейсет долара на месец, представяш ли си?

— На седмица?

— Не. На месец. И все пак, печелех ги. А мъжете от неговото поколение бяха научени околните да разчитат на тях, което е чудесно, но по онова време не само околните не можеха да разчитат на тях, но и самите те бяха принудени да разчитат на други хора, което всъщност правят всички. Беше ужасно нереалистично, струва ми се, истинско... как се казва? Двойно време?

— Двойно обвързване — подсказа младата Сю, с ум като бръснач, без да престава да трака едва чуто на малкия си компютър, да записва всички криволичения и залитания на Рита. Рита въздъхна.

— Сигурна съм, че заради това умря толкова млад — каза тя. — Беше едва на петдесет.

Но майка ѝ не умря млада, нищо че съпругът ѝ умря, а най-големият ѝ син замина за Тексас, за да бъде изяден жив, по думите на майка ѝ, от ревнивата си жена, и най-малкият ѝ син поливаше диабета

си с уиски и си замина едва на трийсет и една. Мъжете, изглежда, са толкова крехки. Кое обаче крепеше Маргарет Джеймисън Холц през цялото това време? Нейната независимост? Но нали е била възпитавана да бъде зависима? Във всеки случай никой не може да се крепи дълго само на едната независимост. Който е опитал, свършва, като бута количка от супермаркет, пълна с вехтории, и като спи по входовете. Майка ѝ не стигна дотам. Тя седеше на верандата, загледана в дюните — дребна, корава старица. Нямаше пенсия, разбира се, а само някакви дребни суми от застраховка, освен това позволи Еймъри да плаща наема за двустайния апартамент в Портланд, но беше независима до самия край, посещаваше ги само веднъж-два пъти в годината в университета, а после, през лятото, винаги стоеше по цял месец тук. Стаята на Грет тогава беше стая на майка. Колко странно беше всичко, колко променено! Но неотдавна Рита се бе събудила посред нощ или призори, преди първата светлина, и се бе замислила, не със страх, а с някакво боязливо, живо възмущение: Толкова е странно, всичко това е толкова *странно*!

— Кога успя да се върнеш в колежа? — попита Сю Шепард и тя отговори:

— През трийсет и пета. — Реши да се придържа към темата и да престане да бълнува.

— И се запозна с доктор Инман, когато беше в неговия курс?

— Не, никога не съм слушала лекции по педагогика.

— О... — проточи Сю Шепард с недоумение.

— Запознахме се в счетоводството. Продължих да работя там на половин ден, за да си плащам сметките. Той дойде, защото от три месеца не бяха плащали заплатата му. Тогава хората ги биваше да правят грешки точно така, както сега компютрите. Бяха нужни дни, докато открият как са успели да го изпуснат от ведомостта за заплатите на преподавателите. Да не би той да е казал на някого, че съм била в неговия курс и така сме се запознали? — Сю Шепард нямаше намерение да признава такова нещо — беше дискретна. — Колко интересно. Това се случи с една от другите жени, с които излизаше, и сигурно спомените му са се объркали. Студентките винаги се влюбваха в него. Беше *страшно* привлекателен — напомни ми на Шарл Боайе, но без френския акцент.

Мег ги чу да се смеят на верандата, когато мина по коридора, като прекрачи съпруга си. Настолната лампа, оставена на пода до него, блестеше в очите му, но той държеше книгата така, че страниците ѝ бяха в сянка.

— Фил.

— Мм.

— Стани и върви да четеш в дневната.

Той се усмихна, но продължи да чете.

— Намерих това...

— Жената за интервюто е тук. Ще остане за обяд. Пречиш. Пречиш от два часа. На тъмно си. На два метра от теб има дневна светлина. Стани и върви да четеш в дневната.

— Хората...

— Там няма никого! Хората минават *оттук*. Ти няма ли...

Вълната от омраза и състрадание, освободена от думите ѝ, я отнесе отвъд него, нищо че спря думите. Тя сви зад ъгъла и се изкачи по стълбата в тишина. Отиде в югозападната спалня и потърси прилична блуза в претърпкания гардероб. Памучната фланела, с която бе дошла от Портланд, беше твърде топла за мекото време по крайбрежието. Търсенето я накара да извади летните дрехи. Зае се да сортира, окачва и сгъва отново, първо своите дрехи, после дрехите на Фил. От дълбините извади втвърдени от боя джинси с протрити колене и карирана риза, мушната в гардероба неправа. Дори тук, в къщата край брега, дрехите на баща ѝ винаги бяха чисти, ухаеха на чисто, ухаеха на добродетел — *virt?* С гневен замах запрати карираната риза към коша за боклук. Тя увисна, половината вън, половината вътре, един къс ръкав щръкна жално нагоре. Не маха с ръце, а се дави... Но да продължаваш да се давиш двайсет и пет години?

Прозорецът беше леко отворен и тя чуваше морето и гласа на майка си, долу на предната веранда, да отговаря на въпроси за съпруга ѝ, видния педагог, чистоплътния мъж: Как е написал книгите си? Кога е скъсал с теориите на Джон Дюи? Къде го е отвела работата за УНИЦЕФ? А сега, ябълкобуза слугиньо на успеха, попитай ме за моя мъж, видния общ работник: Как е напуснал по средата на аспирантурата си, когато е скъсал с фирмата за гипсокартонени стени, къде го е отвела среднощната смяна в копирния център? Фил Неудачника, както наричаше себе си с очарователна откровеност,

прикриваща ужасяващо самодоволство, което вероятно, но не непременно прикриваше отчаяние. Едно беше сигурно — никой друг на света не познаваше дълбочината на презрението, което Фил изпитваше към тях, абсолютната липса на одобрение или съчувствие към това, което който и да било друг прави или е. Ако това безразличие в началото е било защитна реакция, сега то бе погълнало онова, което би трябвало да защити. Сега той беше неуязвим. И хората така внимаваха да не го наранят. Когато откриеха, че тя е доктор Райлоу, а той — безработен монтажист на гипсокартонени стени, решаваха по принцип, че за него е много трудно. И когато откриеха, че не е така, му се възхищаваха, задето е толкова непоклатим, толкова немачо, че го приема така леко, че се справя така добре. И наистина се справяше добре, ценеше високо скъпия си провал, големия си успех да прави това, което иска, и нищо друго. Нищо чудно, че беше толкова мил, толкова спокоен, толкова непринуден. Нищо чудно, че миналата седмица беше излязла от кожата си, когато преподаваше „Студеният дом“ на малоумен студент, който не виждаше какво не е наред при Харолд Скимпол. „Не виждаш ли, че поведението му е съвършено безотговорно?“ — попита тя, изпълнена със справедлив гняв, а малоумният ѝ отговори с апломб: „Не виждам защо *всички* трябва да са отговорни“. Беше нещо като даоистка притча, наистина. За съпруги даоистки. Беше трудно да е омъжена за човек, който е в непрекъснато състояние на *ууей*, и трябваше много да внимава да не достигне до състояние на *тотално уей*, иначе щеше да пере десетте хиляди ризи^[1].

Разбира се, майка се бе грижила за ризите на татко.

Джинсите не ставаха дори за парцали, дори и в Съветския съюз да можеш да ги продадеш за сто долара. Запрати ги след ризата и прекатури кошчето. Леко засрамена, извади джинсите и ризата и ги натъпка в найлонова торба, която скри старателно в кътче на гардероба. Добрата страна на безразличието на Фил беше, че никога не би слязъл долу с настояване да научи какво се е случило с чудесните му джинси и карираната риза. Никога не се привързваше към дрехи. Носеше каквото му се даде. „Съмнявай се във всички поводи, които изискват нови дрехи.“ Какъв позъор е бил Торо! Десет към едно, че е имал предвид сватбите, но не е имал куража да го каже, да не говорим да се ожени. Всъщност Фил обичаше нови дрехи, обичаше да му ги подаряват за Коледа и рождения дни, приемаше всички подаръци, не

ценеше никой. „Фил е светец, Мег“, ѝ бе казала майка му малко преди да се оженят и тя се бе съгласила със смях. Сметна преувеличението за напълно простимо. Но се оказа, че то не е било изблик на майчина обич. Било е предупреждение.

Знаеше, че баща ѝ се надяваше бракът ѝ да не просъществува. Никога не го бе казвал направо. Въпросът за брака ѝ вече беше погребан на километри под земята между нея и майка ѝ. Между нея и дъщеря ѝ този въпрос не можеше да се задава. Всеки защитава всеки. Глупаво. Така с Грет не можеха да си кажат кой знае какво. И това не беше правилният въпрос, този, който най-малкото трябваше да бъде зададен. Бяха женени. Но имаше въпрос. Никой не го бе задавал и тя не знаеше какъв е той. Може би, ако го научеше, животът ѝ щеше да се промени. Безглавият торс на Аполон би казал: „Du Musst dein Leben ändern“^[2]. Ала искаше ли тя кой знае колко животът ѝ да се промени? „Никога няма да изоставя господин Микобър“ — промърмори под нос, бръкна в друго кътче в гардероба и откри още една найлонова торба, при чието отваряне се показва ръждива на цвят плетена вълна — пуловер, който загледа стъписано, докато не си спомни, че го бе купила на разпродажба за Грет една Коледа преди няколко години и бе напълно забравила за него.

— Грет! Виж това! — извика, прекоси коридора, почука, отвори вратата на стаята ѝ. — Весела Коледа!

След обясненията Грет облече пуловера. Мургавото ѝ слабо лице се появи изпод красивия цвят със сериозно изражение. Погледна пуловера в огледалото съсредоточено. Беше много трудно да ѝ се угоди, предпочиташе сама да купува дрехите си и носеше тези, които ѝ харесват, до разпадане. Поддържаше ги умерено чисти.

— Ръкавите не са ли малко къси? — попита на езика на майка си.

— Донякъде. Сигурно заради това е бил на разпродажба. Беше невероятно евтин. Спомням си магазина, беше преди години. Хареса ми цветът.

— Спретнат е — каза Грет, все още критично. Вдигна ръкавите нагоре. — Благодаря — добави. Лицето ѝ беше леко зачервено. Усмихна се и погледна към книгата, оставена отворена на леглото. Остана нещо неказано, почти казано. Не знаеше как да го изрече, а Мег не знаеше как да ѝ позволи да го каже. И двете имаха проблеми с родния си език. Неловко, натрапващо се, майката се оттегли с думите:

- Обяд в един и половина.
- Нужда от помощ?
- Не. Пикник на верандата. С асистентката.
- Кога ще си тръгва?
- Преди вечеря, надявам се. Цветът ти отива.

Излезе и затвори вратата след себе си, както беше научена да прави.

Грет свали оранжевия пуловер. Беше твърде топъл за мекото време, а и още не беше сигурна дали го харесва. Нужно ѝ беше малко време. Пуловерът трябваше да се търкаля наоколо, докато свикне с него, след това щеше да е наясно. Смяташе, че го харесва. Имаше чувството, че го е носила и преди. Прибра го в едно чекмедже, за да не нарани майка си. Миналата година, когато тя веднъж влезе в стаята ѝ и се огледа наоколо, Грет осъзна, че взирането не е неодобрение, а болка. Безпорядъкът, мръсотията, незачитането на предметите ѝ причиняваше болка, все едно я блъскаш или удряш. Сигурно изобщо ѝ беше трудно да живее. Щом осъзна това, Грет полагаше усилия да прибира вещите си. Нямаше особен смисъл обаче. Сега през повечето време беше в колежа. Майка ѝ продължаваше да натяква, да командва и да търпи, а татко и момчетата не допускаха такива неща да ги тревожат. Точно като в някаква проклета ситуационна комедия. Всичко, свързано със семействата и хората, беше точно като някаква проклета ситуационна комедия. Очакване обаждането на Дейвид, досущ като в някаква сапунка. Всичко е едно и също за всички, същите неща се случват отново и отново, и отново, до едно дребни, тривиални и глупави, и нямаш шанс да се отървеш. Залепило се е за теб, вкопчило се е, притиска те. Като съня, който ѝ се присъни за стаята с тапети, които те улавят и се залепват за теб — като велкро. Отвори отново учебника и прочете за габро, произхода на базалта.

Момчетата се върнаха от плажа точно навреме за обяд. Винаги го правеха. До ден-днешен. В момента, в който млякото ѝ рукуваше, бебето в съседната стая започваше да плаче. Тропането им по коридора към банята най-накрая накара Фил да се надигне от пода. Пренесе подноси до масата на предната веранда и поговори с асистентката, как се казваше, която се почувства поласкана и силно се зачерви. Филип изглеждаше толкова кльощав, нисък, космат, неопределен и на средна възраст, че никой не очакваше подобно нещо от него, докато, бам! —

застреля я право между очите. Ухажва и спечели. Давай, Фил! Тя имаше вид на интелигентно момиче, прекалено сериозно всъщност, и Фил не би я наранил. Не би наранил и муха, старият Фил, наистина. Свети Филип предлага сексуални услуги. Тя им се усмихна и каза: „Елате и си вземете“.

Сю Аспирантката се държеше мило с татко, говореше с него за горски пожари или нещо такова. Татко беше пуснал леката си дружелюбна усмивка и се държеше мило със Сю Аспирантката. Тя всъщност не говореше глупости. Оказа се вегетарианка.

— Като Грет — каза Баб. — Какво става с У (Тони) напоследък? Някога преживяваха със сурово месо от лос.

Защо трябваше винаги да порицава всичко, което прави Грет? Никога не казваше такива неща по адрес на момчетата. Те набиваха салам. Майка наблюдаваше как пълнят чиниите си и правят сандвичи с израз на мрачни ястреби. Запълват нейната ниша. Това е проблемът с биологията, това е ситкомът. Всички ниши. Майка се грижи. По-добре е на нивата на тъмните плочи, базалтовите равнини. Там всичко може да се случи.

Беше изтощена. Посегна към бутилката вино — храната покъсно. Трябваше да остане сама за малко — дремването сутринта не беше помогнало. Такава дълга, дълга сутрин, и пътуването от Портланд. И разговорите за миналото бяха нещо ужасно. Всички загубени неща, пропуснати шансове, всички покойници. Градът, към който вече нямаше път. Беше ѝ се наложило да каже десет пъти „Той сега е мъртъв“, „Не, тя е покойница“. Какъв странен израз в края на краищата! Не можеш да си мъртъв. Можеш да си само жив. Ако не си жив, ти не си — бил си. Не би трябвало да се казва „той сега е мъртъв“ като че ли това е просто друг начин да съществува, а „той сега не е“ или „той беше“. Нека миналото е в минало време. И сегашното — в сегашно, където му е мястото. Защото не продължаваш да живееш в другите, както казват хората. Променяш ги, това е истина. Самата тя беше съвършено различна, защото Еймъри беше живял. Но той не бе продължил да живее в нея, в паметта ѝ или в книгите си, или другаде. Нямаше го. Може би „отишъл си“ не беше чак толкова неточно в крайна сметка. Поне беше в изминалото време, в минало време, не в сегашно. Тя беше дошла при него и той беше дошъл при нея, и бяха направили взаимно живота си такъв, какъвто беше, след това той си

беше отишъл. Вече го нямаше. Това категорично не беше евфемизъм. Нейната майка... мисълта ѝ направи пауза. Изпи виното. Майка ѝ беше различна. В какво? Върна се при камъка. Разбира се, че беше мъртва, но не изглеждаше, че си е отишла като него. Върна се на масата, напълни отново чашата си с червено вино, сложи малко салам, сирене и зелен лук върху черен хляб.

Беше красива сега. Според стегнатата, къса, грозна мода от шейсетте, когато Мег я бе погледнала за първи път отстрани с някаква преценка, ѝ се бе сторила твърде едра, а известно време след смъртта на Еймъри и когато имаше онова в костния мозък, беше изпита, но сега беше удивителна — линията на лицето, широките, меки устни, клепачите с дълги мигли, фината плетка от бръчици. Какво каза тя за суровото месо от лос? Асистентката не беше чула, ала нямаше да разбере, ако беше чула, нямаше да си даде сметка, че току-що ѝ е било казано какво мисли госпожа Еймъри Инман за институцията, чието светило е бил мъжът ѝ, какво всъщност мисли от все по-голямата ѝ висота, от позицията на старостта ѝ за повечето човешки институции. Горката дребничка... как ѝ беше името, хваната в капана на механизмите и тъмните машинации на този най-корав оцелял от средните векове, университета, смляна в мелниците на асистентство, грантове, конкурси, изпити, дисертации, създадени, за да отделят мъжете от момчетата, едните и другите от останалия свят, с години напред нямаше да има време да провери, да се огледа, да научи, че е имало такива голи, просторни места като мястото, където е живяла Рита Инман.

— Да, хубава е, нали? Купихме я през петдесет и пета, когато имотите тук бяха доста евтини. Дори не те поканихме вътре, какъв ужас! Следобед трябва да разгледаш къщата. Аз мисля, че след обяда ще полегна малко. Или може би ще предпочетеш да отидеш долу, на плажа — децата ще те заведат на разходка до където искаш, ако искаш. Мег, Сю казва, че има нужда от още час или два с мен. Не е задала всичките си въпроси... — пауза — въпросите на професора. Боя се, че непрекъснато се отклонявах от темата.

Колко строго красива беше Мег, устните ѝ като цепнатина в скала, тъмният водопад на косата ѝ сребрее. Както обикновено, грижеше се за всичко, за добрия обяд. Не, определено майка ѝ не беше мъртва по начина, по който беше мъртъв татко или Еймъри, или Клайд,

или Поли, или Джим, или Джийн. Тук имаше нещо различно. Наистина трябваше да остане сама и да помисли над това.

— Геология. — Думата изскочи, бе изговорена. Майка наостри уши като котка, веждите затрептяха, очите и устата ѝ останаха безразлични. Татко се държеше сякаш е знаел какво е решението ѝ през цялото време, може би наистина е знаел, при все че нямаше как да знае. Сю Асистентката трябваше да продължи да пита кой е във факултета по геология и какво правиш с геологията. Знаеше имената само на двама професори и се чувстваше глупаво, че не знае още. Каза:

— Наемат те нефтени компании, минни компании, всякакви изнасилващи земята компании. Намират уран под индианските резервати.

О, мълчи, Сю Асистентката е добронамерена. Всички са добронамерени. Това разваля всичко. Размеква всичко.

— Посивелият стар професор куцука през пустинята и ругае катъра си — каза татко и тя се засмя. Беше смешно, татко беше смешен, но за момент, за миг тя се уплаши от него. Беше толкова бърз. Знаеше, че това е нещо важно, но беше ли добронамерен? Обичаше я, харесваше я, беше като нея, но когато тя не беше като него, това харесваше ли му? Майка говореше как геологията била нещо съвсем обикновено, когато тя била в колежа, и как сега всичко се е променило с новите теории.

— Тектониката на плочите не е съвсем нова.

Тихо, мълчи, майка е добронамерена. Сю Асистентката и майка разговаряха за академични кариери в точните науки и им стана интересно да се сравняват, да са колеги. Сю беше в У, обаче беше млада и само аспирантка. Майка беше в общински колеж, но пък беше по-възрастна и имаше докторат от Бъркли. Татко не участваше. Баб беше наполовина заспала, а Том и Сам раздигаха чиниите. Тя каза:

— Странно, мислех си. Всички ние... имам предвид семейството... никой, никога няма да знае, че някой от нас е съществувал. С изключение на дядо. Той е единственият реален.

Гледаше втренчено, меко. Татко кимна одобрително. Майка се взираше — кацнал ястреб. Баб каза със странен, далечен глас:

— О, аз изобщо не мисля така.

Том хвърляше хляб на една чайка, а Сам, който приключваше със салама, каза с гласа на майка си:

— Славата е стимул!

При това ястребът премигна и се наведе към жертвата.

— Какво имаш предвид, Грет? Че реалността е да си декан на факултета по педагогика?

— Той е бил важен човек. Има биография. Никой от нас няма да има.

— Слава богу — каза Баб и се изправи. — Надявам се, нямате нищо против да отида да полегна. По-късно ще съм много по-добре, надявам се.

Всички се раздвижиха.

— Момчета. Ти ще измиеш чиниите, Том!

Той дойде. Подчини се. Тя почувства огромен, нелеп прилив на гордост, топъл и непреодолим като сълзи или мляко — бе горда с тях, със себе си. Бяха прекрасни. Чудесни момчета. Недоволстващи, недодялани, жизнени, дългурести, рижи, те разтребиха масата съвършено бързо и ефективно. Сам не преставаше да обижда Том полузавалено, Том отговаряше с две сочни срички през равни интервали, като дрозд: „Зад-ник... зад-ник...“

— Кой е за разхода по брега?

Мег беше, асистентката беше, Фил беше, Грет — изненадващо — също.

Пресякоха пътя и тръгнаха в колона по един между дюните. Долу на пясъка тя се обърна назад, за да види горните прозорци и покрива над тревата на дюните, защото винаги си спомняше истинското удоволствие, с което ги видя за първи път — изобщо за първи път. За Грет и момчетата къщата на брега беше връстник с история, но за нея беше свързана с радост. Когато беше малка, отсядаха в крайбрежните къщи на други хора, край Гиърхард и Нескоуин, летни вили на декани и ректори, на богатите хора, които се въртяха около университетските администратори, за да създадат впечатление, че са интелектуалци, или, когато стана малко по-голяма, декан Инман ги водеше с майка ѝ на по-екзотичните конференции — в Ботсвана, Бразилия, Банкок. Докато накрая тя не се разбунтува. „Но това са интересни места — каза майка ѝ осъдително, — наистина ли не ти е приятно да пътуваш?“ А тя нададе вой: „Писна ми да се чувствам като бял жираф! Защо не мога да си стоя у дома, където хората поне са със същия *размер*?“. И след някакво неопределено, но не дълго време отидоха да огледат тази

къща. „Какво мислиш?“ — попита учтиво риторично баща ѝ, застанал в малката дневна, усмихнат шейсетгодишен човек, известна публична фигура. Нямаше нужда да пита. И тримата бяха луди по нея от момента, в който я видяха в края на дългия пясъчен път между блатата и морето. „Тази стая е моя, става ли?“ — попита Мег, когато излезе от югозападната стая. С Фил прекараха медения си месец през лятото там.

Погледна към съпруга си през пясъка. Вървеше до самата вода и се преместваше странично като рак на изток, когато някоя вълна навлизаше много навътре, и отново се връщаше на запад след оттеглянето ѝ, съсредоточен като дете, дребен, прегърбен, неуловим. Тя се отклони от пътя си, за да пресече неговия.

— Куче Фил — каза му.

— Куче Мег — отвърна той.

— Знаеш ли, тя беше права. Какво я накара да го каже, как мислиш?

— За да ме защити.

Колко лесно го каза. С каква лекота го допусна. Не ѝ беше минало през ум.

— Възможно. А самата себе си? И мен?... И геологията! Дали просто е влюбена в курса, или говори сериозно?

— Никога нищо освен.

— За нея ще е страхотна специалност. Освен ако в днешно време всичко не е само лаборатории. Не знам, сега е само уводен курс в точните науки. Трябва да попитам Бенджи какво правят геолозите в наши дни. Надявам се още да имат онези малки чукчета. И къси панталони цвят каки.

— Онзи роман на Пристли, в библиотеката — поде Фил и продължи да говори за него и за писатели, съвременници на Пристли, а тя слушаше внимателно, докато крачеха по съскащите покрайнини на континента. Ако Фил не се беше отказал преди изпитите, щеше да стигне много по-напред в кариерата си, отколкото тя в нейната, защото тогава мъжете напредваха много по-лесно, разбира се, но и защото той беше роден талант — имаше нужния темперамент, необходимото безразличие и страстта на учен. Интересуваше се от английската проза от началото на двайсети век със свършената комбинация от безпристрастие и възхищение и би могъл да напише добро изследване

на Пристли, Голсуърти, Бенет и други от този род, книга, която би му осигурила професорско място в добър университет. Или поне би му осигурила чувство за самоуважение. Самоуважението обаче не е работа за светци, нали? Декан Инман имаше много самоуважение и много уважение също така. Дали тя не искаше да се отърве от многото прояви на това уважение, когато си падна по Фил? Не. И досега ѝ липсваха всъщност и си ги осигуряваше, когато имаше как. Падна си по Фил, защото беше силна, заради ужасната нужда, която силата има от слабостта. Ако ти не си слаб, как бих могла аз да съм силна? Бяха ѝ нужни години, години досега, за да научи, че силата има нужда точно от такива неща — като чудесните момчета, които мият чиниите, или Грет, когато каза онова ужасно нещо на обяд, — че копнее за тях, почива на тях. Почива и отслабва заедно с истинската слабост, с плодовитостта. Без самозащита. Грет не защитаваше Фил или другото. Фил би трябвало да го разбира. Но Грет говореше от позицията на истинската слабост. Декан Инман не би я разбрал, но не би се и тревожил. Щеше да се погрижи Грет да го уважава и за него това щеше да означава, че тя уважава и самата себе си. А Рита? Не успя да си спомни какво каза Рита, когато Грет заяви, че никой от тях не е реален. Нещо не неодобрително, но далечно. Дистанцирано. Рита се отдалечаваеше. Като чайките там, пред тях, които винаги се отдалечаваха при приближаването им, с надигнати крила и бдителни, безразлични очи. Носеха се във въздуха, но костите им бяха кухи. Погледна назад, към пясъците. Грет и асистентката крачеха бавно, разговаряха далече назад, така че те с Фил също се отдалечаваха от тях. Език от прилива облиза пясъка помежду им, изрисуван с линии от кръстосаните течения, и отново се оттегли с меко съскане. Хоризонтът беше син полумрак, но слънцето печеше немилостиво.

— Ха! — възкликна Фил и вдигна хубав бял пясъчен долар^[3]. Той винаги съзираше безценните съкровища, доларите, които не се разменят. Продължаваше всяка зима да намира на същия този бряг стъклени японски поплавъци за рибарски мрежи, години след като японците ги бяха заменили с пластмасови и години след като някой друг бе намирал подобно нещо. Някои от поплавъците бяха обрасли с водорасли. Брадати от растителността, със зелени одежди, бяха се носили по огромните вълни години наред, миниатюрни неспукани

мехури, зелени, прозрачни земляни сред галактики от пяна, които се отдалечават, които се приближават.

— А колко от Мопасан има в „Приказка за старици“? — попита тя. — Имам предвид обобщаването на всички жени?

И Фил, докато прибираще отпуснатата от морето заплата, отговори както баща ѝ отговаряше на въпросите ѝ, а тя слушаше него и морето.

Майката на Сю починала от рак на матката. Сю се прибрала у дома миналата пролет преди края на семестъра в колежа. Трябвало да минат четири месеца, докато умре, а Сю трябваше да говори за това. Грет трябваше да слуша. Чест, натрапване, посвещаване. Едва изтърпяваща на моменти, Грет вдигна глава, за да погледне над сивата маса на океана или към Бретън Хед, който се издигаше наблизо, или още по-напред към мама и татко, които крачеха като бавни бекаси край дантелата от пяна, или надолу, към мокрия кафяв пясък и мърлявите ѝ чехли, които оставяха следи. Но тя отново наклони глава към Сю и се самоограничи. Сю трябваше да разкаже, а тя трябваше да я слуша, да научи всички инструменти, окови, ножове, зъбчатки и как ставаш част от изтезанието, как му ставаш съучастник, и дали накрая истината след всички усилия да бъде открита, ще бъде изречена.

— Баща ми не обичаше мъжете санитарни да я докосват — каза Сю. — Казваше, че това е женска работа, опитваше да ги накара да изпращат при нея жени.

Говореше за катетри, метастази, трансфузии, всяка дума бе желязна дева, вагина със зъби. Женска работа.

— Онкологът казваше, че ще се почувства по-добре, когато ѝ сложи морфин, когато мозъкът ѝ се обърка. Но ставаше по-зле. Най-зле. Последната седмица беше най-лошото нещо, което някога ще преживея.

Знаеше какво говори и беше разтърсващо. Ако си в състояние да кажеш това, значи няма нужда повече да се страхуваш. Но, изглежда, трябва да загубиш много, за да получиш тази придобивка.

Блуждаещият поглед на Грет подмина майка ѝ и баща ѝ, които бяха спрели в подножието на Бретън Хед, и проследи вълните до там, където морето ставаше равно. Някой в училище ѝ беше казал, че ако скоочиш във водата от височина като Бретън Хед, ще се удариш все едно скачаш върху скала.

— Не исках да ти разказвам всичко това, съжалявам. Още не съм го преодоляла. Трябва да продължа да се боря с него.

— Така е — каза Грет.

— Баба ти е толкова... тя е красив човек. И цялото ти семейство. Изглеждате толкова истински. Наистина ценя високо факта, че съм тук, с вас.

Тя спря, Грет също трябваше да спре.

— Това, което каза на обяд... че дядо ти е бил известен.

Грет кимна.

— Когато предложих на професор Нейб да говорим със семейството на декан Инман, да съберем подробности, които не са публично известни, да добием някаква представа как образователните му теории и животът му се връзват заедно, със семейството му и така нататък, знаеш ли какво каза той? Каза: „Но те всички са незначителни хора, нали?“.

Двете млади жени крачеха една до друга.

— Това е интересно — каза Грет с усмивка. Наведе се и взе черно камъче. Беше базалт, разбира се. По цялото крайбрежие наоколо имаше само базалт, изтекъл от големия вулканичен щит на север, в Колумбия, или базалтови възглавници от подводните скали. Точно по това майка и татко се катереха сега — големи, твърди възглавници от морето. Твърдото море.

— Какво намери? — попита Сю, свръхнапрегната заради всичко, изопната. Грет ѝ показва черното камъче, после го запрати във вълните.

— *Всеки* е значителен — каза Сю. — Научих го това лято.

Това ли беше истината, която хъхрещият глас беше изхриптял в края на изтезанието? Не ѝ се вярваше. Никой не беше значителен. Но нямаше как да го каже. Щеше да прозвучи евтино, глупаво, като глупавия професор. Камъчето не беше от значение, не беше от значение тя, не беше и Сю. Нито пък морето. Значимостта не е от значение. Нещата нямат ранг.

— Искаш ли да се качиш на Бретън Хед? Има нещо като пътека?

Сю погледна часовника си.

— Не искам да карам баба ти да ме чака, когато се събуди. По-добре да се връщам. Мога да я слушам да говори до безкрай. Просто е удивителна. — Искаше да каже: „Ти си късметлийка“. Всъщност го каза.

— Да — отвърна Грет. — Някакъв грък, мисля, че някакъв грък беше казал. „Не казвай това нещо за никого, докато не умре“. — Повиши глас: — Мамо! Татко! Ей!

Показа им с жест, че със Сю се връщат. Малките фигурки на големите черни възглавници кимнаха и махнаха, гласът на майка ѝ извика нещо, прозвуча като крясък на ястреб или на чайка над морето, заглушил всички съгласни, всеки смисъл.

Над блатата на сушата грачеха и тъгуваха гарвани. Това беше единственият звук, освен шума на морето, който идваше през отворения прозорец и пълнеше стаята и цялата къща, както раковината е пълна със звук, който звучи като диханието на морето, но е нещо друго — кръвта, която тече във вените ти, както казват. Но как е възможно да чуеш кръвта си в една раковина, ала не и в ухото си, в свитата си длан? В чаша за кафе се чува подобен звук, но по-лош, не идва и не си отива като звука на морето. Беше опитвала като малка с дланта, чашата, раковината. Грак, тъга, грак! Черни, тежко пикиращи птици, странни. Светлина като никоя друга върху белите дъски на тавана. Зъб и глъб. Защо малката каза онова, че Еймъри бил единственият реален сред тях? Какво ужасно нещо, казано за реалността. Малката трябваше много да внимава — беше толкова силна. По-силна от Меги. Защото баща ѝ беше толкова слаб. Разбира се, всичко беше наопаки. Само тя знаеше, че малката ще трябва да внимава да не я хванат. Грак, тъга, грак! — грачеха гарваните далеч над блатата. Какъв беше този продължаващ звук? Вятърът, трябва да е вятърът над равнините с пелин. Но те бяха далече. За какво искаше да мисли, когато легна?

[1] У уей, „десет хиляди ризи“ — у уей е даоистка концепция за съзерцателната пасивност. Буквално означава „неправене“, „бездействие“. „Десет хиляди ризи“ е алюзия за „десетте хиляди неща“, например Лао Дзъ пише: „Нещо невидимо се оформя, родено преди земята и небето. В тишината и бездната, самотно и непроменящо се... може би то е майка на десет хиляди неща. Не знам името му. Наричайте го Дао“. — Б.пр. ↑

[2] Трябва да промениш живота си (нем.). — Б.пр. ↑

[3] Пясъчен долар (*Echinarachnius parma*) — подобен на монета морски таралеж, разпространен в северното полукълбо. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.